

• <https://khabaronline.ir/xmnKX>

• ۷ تیر ۱۴۰۳ - ۰۷:۰۰

• کد خبر 1924962

• اخبار بین‌الملل / دیپلماسی

ساسان کریمی، مدرس دانشگاه تهران در گفت‌وگو با خبرآنلاین:

اگر دولت جدید اهتمام جدی احیای برجام را نداشته باشد، تحریم‌ها باز می‌گردد/ توافق قربانی دو مسأله شد/ تمام کشورهای در حال توسعه از ایران سبقت گرفتند

یک مدرس دانشگاه در گفت‌وگو با خبرآنلاین گفت: احیای برجام قربانی دو امر شد: ادراک نامناسب از شرایط واقعی سیاست خارجی و محیط بین‌المللی که کار را به جنگ اوکراین و موقعیت‌های بعدی کشاند و نداشتن آمادگی اتمام کار. امضای آخر در پای هر قراردادی کارگزار را در خطر جدی تاریخی می‌اندازد و همیشه او را متحمل خسارت و انتقاد خواهد کرد. ولی منافع ملی اقتضا می‌کند که کارگزار چنین ایثاری را انجام دهد.

زینب اسماعیلی: در مورد وضعیت جدید جهان، جایگاه ایران و فرصت‌هایی که از دست می‌رود با ساسان کریمی مدرس دانشگاه تهران گفت‌وگو کردیم. او معتقد است «رفع تحریم‌ها نقطه کانونی سیاست خارجی پزشکیان است ولی با نگاه حداقلی آقای قالیباف بعید می‌دانم ایشان اهتمام لازم را داشته باشند. جناب جلیلی هم که اساساً به این موضوع بی‌توجه و منکر اثر تحریم‌ها و امکان برداشته شدن آنها هستند.»

جهان فعلی نظمی خاص خود دارد که از دل بی‌نظمی موجود رخ می‌نماید، ائتلاف‌های سیاسی، قراردادهای نظامی و ... نشان دهنده همین وضعیت جدید است. ایران در وضعیت جدید کجاست؟ نامزدهای انتخاباتی، ایران را در چه اتمسفری می‌بینند؟

به زعم من جهان امروز در دوران پساقطبی قرار دارد. کنشگری بازیگران متنوع، غیرهژمونیک بودن بازیگران، عدم اتحادهای دائمی و برقراری ائتلاف‌های موضوعی از مشخصات این دوران است. نامزدهای انتخاباتی از نظر شخصی ارتباطی با چنین فضای جدیدی نداشتند و بضاعت چندانی در ایشان برای موضوعات روزآمد جهان دیده نمیشد. اما آنچه اطرافیان و کارشناسان ایشان گفته و در مواردی برایشان نوشته‌اند، در مواردی بسیار عقب مانده، در مواردی تا حدی عقب مانده و در مواردی به روز بود.

وضعیت ایران در موقعیت کنونی جهان از نظر نظمی که عرض شد جالب نیست. چرا که تحریم‌ها مانع ارتباطات حداقلی کاری ما با جهان شده‌اند و ما را در وضعیت بقا قرار داده‌اند. این در حالی است که تمام کشورهای در حال توسعه با سرعت عجیبی راه را می‌پیمایند و از کنار ما می‌گذرند. به خصوص در امور کیفی و توسعه‌ای ما بسیار با روندی که در جهان می‌بینیم، فاصله پیدا کرده‌ایم. تبادل تکنولوژی و سرمایه بزرگترین بخش‌هایی هستند که ما از آنها محروم هستیم و این عقب‌افتادگی بسیار استراتژیک بوده و شاید در آینده غیرقابل جبران شود. دوران‌های این‌چنین، تعیین‌کننده‌ای جایگاه کشورها در نظم بعدی هستند که متأسفانه باید گفت باز هم احتمالاً جایگاه ایران نزول خواهد داشت.

خوشبختانه همه مخالفان برجام هم امروزه موافق مذاکره شده‌اند. شما فکر می‌کنید چه دولتی با چه مشخصاتی میتواند ابزار لازم برای مذاکره و رسیدن به توافق با جهان را داشته باشد؟

به نظرم می‌آید این تغییر از باب تعارف است و اینکه میدانند هر قوی غیر این به شدت حساسیت برانگیز است. در عمل آنچه بسیاری از کاندیداها که سنتاً مخالف مذاکره معطوف به نتیجه بوده‌اند می‌گویند، بیشتر مذاکرات فرسایشی و بی نتیجه است که در گذشته هم شاهد آنها بوده ایم. کار بین المللی دید روزآمد و واقعی میخواهد که بیشتر دوستان حاضر در رقابت انتخاباتی از آن محرومند.

در حالی که دولت اعتدال و توسعه، توانست به برجام دست پیدا کند، اما با خروج ترامپ، آن را از دست داد، همچنین رابطه با عربستان را از دست داد. در طرف مقابل دولت رئیسی توانست رابطه با عربستان را احیا کند، عضویت در شانگهای را شدنی کند و در گام اخیر هم توافق بر از سر گیری رابطه با بحرین را داشته است. اینها نشان می‌دهد که دولت اصولگرایان هم می‌تواند مدعی دستاورد باشد. پس خیلی نمی‌توانیم استدلال کنیم اینها زبان دنیا را بلد نیستند و ...

در مورد شانگهای که اینطور نیست و عضویت ایران در اردیبهشت ۱۴۰۰ نهایی و نامه آن دریافت شده است.

در مورد عربستان و بحرین هم البته می‌دانیم که تخریب روابط کار دولت قبل نبود و نوعی کارشکنی در کار دولت قبل بود. ولی در هر حال وزارت امور خارجه همیشه می‌تواند با تکیه بر توان کارشناسی خود و به خصوص بهره‌گیری از توان دانشگاه‌های مربوطه اقدام به حل مشکل کند. گویی که حل مساله با عربستان و غیره در داخل دولت انجام نشد و بیرون از آن بود.

مهمترین پرونده دولت و وزارت خارجه که بسیار هم به نهایی شدن نزدیک بود، احیای برجام بود که متأسفانه با دید نادرستی که وجود داشت فرصت در مقاطع مهمی از دست رفت و کشور نتوانست از شرایط به نسبت مہیایی که به وجود آمده بود استفاده مناسب کند. به نظرم احیای برجام قربانی دو امر شد: ادراک نامناسب از شرایط واقعی سیاست خارجی و محیط بین المللی که کار را به جنگ اوکراین و موقعیت‌های بعدی کشاند و نداشتن آمادگی اتمام کار. امضای آخر در پای هر قراردادی کارگزار را در خطر جدی تاریخی می‌اندازد و همیشه او را متحمل خسارت و انتقاد خواهد کرد. ولی منافع ملی اقتضا میکند که کارگزار چنین ایثاری را انجام دهد.

در مناظره سیاست خارجی کاندیداهای ریاست‌جمهوری عملاً برجام، نقطه محذوف بود و کم به آن پرداخته شد. شما به عنوان دانش‌آموخته حوزه سیاست و روابط بین الملل، فکر می‌کنید با توجه به نزدیکی موعد سررسید قطعنامه ۲۲۳۱ اساساً بدون احیای برجام، ایران می‌تواند با جهان کار کند؟

به هیچ عنوان! با توجه به آنچه در پشت سر داریم، یعنی آتش تهیه اروپایی‌ها و قطعنامه اخیر شورای حکام آژانس و اظهارات اخیر نماینده اتحادیه اروپایی در شورای امنیت ملل متحد و آنچه در پیش رو داریم یعنی انتخابات آمریکا به نظرم می‌آید غفلت ما موجب بهانه‌جویی غرب و شروع کردن مکانیسم حل و فصل اختلافات برجام موسوم به اسنپ بک خواهد شد که زمینه ساز از دست رفتن غروب آخر توافق است. پس از غروب آخر در مهر ۱۴۰۴. اگر همه چیز به سلامت بگذرد امکان بازگشت تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران وجود ندارد ولی احتمالاً اگر دولت جدید در تهران اهتمام کافی را برای پیش بردن کار احیای برجام در کوتاه مدت نداشته باشد ما این غروب را از دست خواهیم داد و مجدداً تحریم‌های شورای امنیت که در دولت آقای احمدی نژاد بر کشور تحمیل شده بودند باز خواهند گشت. این نکته مهم است. البته نامزدها در مورد رفع تحریم‌ها صحبت کردند که نقطه کانونی سیاست خارجی آقای پزشکیان و حاشیه صحبت‌های آقای قالیباف بود. ولی با نگاه حداقلی آقای قالیباف بعید می‌دانم ایشان اهتمام لازم را داشته باشند. جناب جلیلی هم که اساساً به این موضوع بی توجه و منکر اثر تحریم‌ها و امکان برداشته شدن آنها هستند.

ادامه یافتن دولتی مانند دولت آقای ریسی یا دولت اصولگرایان و محافظه کاران برای کشور می‌تواند چه تبعاتی داشته باشد؟

اصولگرایان یک طیف هستند. دولت آقای قالیباف قاعداً پر سر و صدا خواهد بود ولی لاقلاً موضوع سیاست خارجی و الزام رفع تحریم‌ها در آن انکار نمی‌شود. احتمالاً با حاشیه‌های زیاد کارهایی را پیش خواهند برد ولی دولت به ریاست آقای جلیلی به نظرم در پارادایم دیگری خواهد بود و حتی با دولت سیزدهم هم قابل مقایسه نیست. بعید میدانم در پارادایم ایشان بتوان به موضوعات پیرامون رفع تحریم‌ها، اسنپ بک و برجام به طور واقعی امیدوار بود.

۳۱۱۳۱۱

برای دسترسی سریع به تازه‌ترین اخبار و تحلیل رویدادهای ایران و جهان **اپلیکیشن خبرآنلاین** را نصب کنید.